

Den medeltida dörren från Grytänge

Dendrokronologisk undersökning

av Torbjörn Axelson, juni 2011

Den 21 juni 2011 fotograferade jag den för dendrokronologisk datering redan preparerade ytan av den medeltida dörren från Grytänge [60° 13' 30" N, 14° 58' 40" E](#), som finns på Grangärde hembygdsgård i Sunnansjö. Den har tidigare daterats av T. Bartholin (2001-02-15), som anger yttersta ring för 1414 respektive 1395. Jag kommer till samma resultat (även om jag väljer att inte försöka mäta yttersta ringen, och serienära därmed slutar 1413 respektive 1394). Bästa korrelation ($T=5.6$ för a-prov, 6.1 för medelkurvan, Prop2Yrs) fås mot den medeltida dalareferensen "[Dal1350](#)" av T. Axelson och B. Israels, men rimliga korrelationer fås också mot en stor Savonlinna (medelkurva på allt på ITRDB) och mot [SE007 \(Dalarna\)](#). Bartholins bedömning att dörren bör vara tillverkad omkring 1420, finner jag rimligt. Det stöds också av den mätning av 40 ringar jag gjorde på en bild av den nötta kanten på dörren ungefär på mitten, på den sidan som ger yttersta ring 1413, där mest trä ser ut att vara bevarat. Denna korta serie ser ut att täcka samma period som yttersta delen av huvudprovet. Möjligen finns ytterligare några få ottydliga ringar (<5), men det är osäkert. Detta gör att dörrens form torde ha bestämts av virkets ytterkant, vilket gör att man torde våga antagandet att vankanten ligger mycket nära den befintliga träytan.

1969 beskrev Olle Homman dörren och gjorde då bedömningen att den var från perioden 1450-1500 i enligt med paralleller i bl.a Ornässtugan, Rankhyttan och Flintgard på Sollerön. (Numer är Ornäsloftet dendrodaterat till 1503 och Rankhyttan 1492). Det ovanliga och tidstypiska är konstruktionen att sammanfoga med genomgående käppar i hål som borrats igenom båda dörrplankornas hela bredd, innan de sedan tunnats ut till önskad tjocklek. I detta fall blev uttunnningen av virket lite för kraftig, så att käpparna delvis blottades. Att den visar sig vara från omkring 1420 och därmed före det angivna intervallet, är intressant, eftersom det helt saknas daterade byggnader från Dalarna från tiden 1367 till 1447.

Dörren, framsidan med medeltida beslag

Dörren, baksidan med de blottade käpphålen

Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

```
GRHA 1 Door from Grytänge, Grangärde Hembygdsgård, Dalarna PISY
GRHA 2 Sweden Pinus sylvestris 200 6013N1459E 1207 1413
GRHA 3 T. Axelson
GRHA #### Note: callibration failed, but same for GRHAlam and GRHA2a. GRHAla3 may differ.
GRHAla3 1374 43 53 57 66 73 70
GRHAla3 1380 80 75 61 55 77 69 60 55 42 45
GRHAla3 1390 38 33 31 42 38 49 70 36 35 50
GRHAla3 1400 43 55 47 35 33 35 43 35 31 43
GRHAla3 1410 41 35 35 38 999
GRHAla3 #### Measurements from photo of natural surface.
GrHAlam 1207 286 272 276
GrHAlam 1210 248 216 198 211 204 172 187 177 220 172
GrHAlam 1220 160 149 123 114 130 127 124 152 118 131
GrHAlam 1230 123 95 85 72 75 118 76 112 74 88
GrHAlam 1240 111 108 121 97 92 103 69 105 103 135
GrHAlam 1250 87 92 97 110 93 105 130 105 76 95
GrHAlam 1260 130 126 94 80 72 90 107 110 113 114
GrHAlam 1270 107 106 96 75 78 64 109 59 72 69
GrHAlam 1280 105 130 112 90 94 105 130 97 122 124
GrHAlam 1290 103 125 97 90 93 112 104 117 112 94
GrHAlam 1300 86 116 82 120 115 106 95 61 65 68
GrHAlam 1310 58 60 40 59 54 88 128 132 110 132
GrHAlam 1320 98 94 118 136 124 85 94 85 62 94
GrHAlam 1330 141 140 90 76 82 80 63 74 74 53
GrHAlam 1340 42 58 78 99 84 75 74 92 84 81
GrHAlam 1350 86 97 96 76 92 64 88 69 69 83
GrHAlam 1360 77 80 119 96 72 83 84 81 99 68
GrHAlam 1370 50 66 58 59 68 73 96 79 69 73
GrHAlam 1380 72 73 70 65 73 56 52 42 41 56
GrHAlam 1390 47 50 39 45 42 45 61 45 49 50
GrHAlam 1400 54 48 51 45 42 48 60 46 36 41
GrHAlam 1410 43 46 52 45 999
GRHA2a 1264 129 155 115 160 122 132
GRHA2a 1270 132 130 101 93 93 112 115 85 119 136
GRHA2a 1280 133 116 128 105 127 114 120 106 120 154
GRHA2a 1290 127 112 107 96 91 78 69 61 90 111
GRHA2a 1300 98 80 93 153 112 114 114 84 72 73
GRHA2a 1310 81 92 104 115 81 128 99 109 115 139
GRHA2a 1320 142 165 138 140 143 96 82 125 53 60
GRHA2a 1330 141 173 84 100 125 92 70 91 72 82
GRHA2a 1340 72 74 68 66 105 113 91 84 53 66
GRHA2a 1350 92 115 92 100 82 82 61 43 60 62
GRHA2a 1360 53 68 119 94 98 60 64 75 80 56
GRHA2a 1370 43 49 60 51 43 45 53 59 74 88
GRHA2a 1380 74 66 80 51 47 53 53 53 45 53
GRHA2a 1390 37 41 35 47 56 999
```